

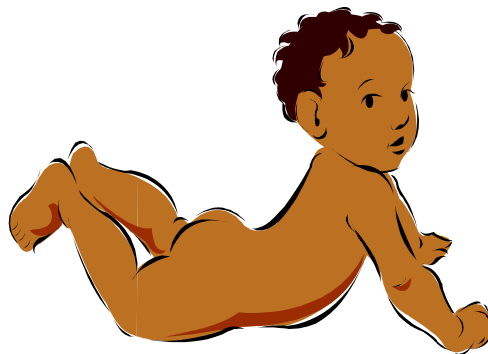
INFORMATOR DLA RODZICÓW

dotyczący

instytucji świadczących pomoc i poradnictwo dla dzieci

niepełnosprawnych lub zagrożonych

niepełnosprawnością i ich rodzin

Opracowanie:

A. Michoń

D. Chochorowska

SPIS TREŚCI

1.	Podstawy prawne dot. wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka	4
2.	Co to jest wczesne wspomaganie rozwoju dziecka?	5
3.	Wymagania formalne przyjęcia dziecka na wczesne wspomaganie rozwoju	6
4.	Informacje o Urzędzie Miejskim w Dąbrowie Górniczej	6
5.	Wydział Oświaty Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej	7
6.	Koordynator ds. Osób Niepełnosprawnych w Dąbrowie Górniczej	8
7.	Informacja o wydawaniu skierowań do kształcenia specjalnego	9
8.	Pomoc społeczna w Dąbrowie Górniczej	10
	▪ Informacja ogólna o MOPS w Dąbrowie Górniczej	
	▪ Dział świadczeń Rodzinnych	
	▪ Dział Pomocy Środowiskowej	
	▪ Zespół ds. Osób Starszych i Niepełnosprawnych	
	▪ Zespół ds. Opieki nad Dzieckiem i Rodziną	
	▪ Zespół ds. Poradnictwa i Terapii	
	▪ Dział ds. Niepełnosprawności	
	▪ Ośrodek Interwencji Kryzysowej	
	▪ Hostel Ośrodka Interwencji Kryzysowej	
	▪ Powiatowy Zespół Orzekania Niepełnosprawności	
	▪ Schronisko dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	
9.	Zadania i formy pomocy społecznej	11
	▪ Zasilek pielęgnacyjny	
	▪ Zasilek stały	
	▪ Świadczenia rodzinne, zaliczka alimentacyjna	
	▪ Prace społecznie użyteczne	
	▪ Obowiązki osób korzystających z pomocy społecznej	
10.	Odliczenia podatkowe dla osób niepełnosprawnych	13
11.	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	14
	▪ Dofinansowania dla dzieci i osób niepełnosprawnych	
	▪ Program PFRON sprzęt komputerowy	
	▪ Stypendia specjalne	
	▪ Program PFRON oprzyrządowanie do samochodów	
12.	Telefony alarmowe w Dąbrowie Górniczej	17
13.	Telefony zaufania	18
14.	Przychodnie Zdrowia w Dąbrowie Górniczej	19
15.	Szpitala i Centra Medyczne	20
16.	Hipoterapia – województwo śląskie	22
17.	Dogoterapia	23
18.	Fundacje i stowarzyszenia wspomagające osoby niepełnosprawne i ich rodziny	24
19.	Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w:	27
	▪ Dąbrowie Górniczej	

ZESPÓŁ SZKÓŁ SPECJALNYCH NR 5 IM. JANA PAWŁA II W DĄBROWIE GÓRNICZEJ
INFORMATOR DLA RODZICÓW DZIECI OBJĘTYCH WCZESNYM WSPOMAGANIEM ROZWOJU

- Będzinie
- Czeladzi
- Sosnowcu

20.	Żłobki	29
21.	Przedszkola Integracyjne	30
22.	Szkoły podstawowe integracyjne	30
23.	Szkolnictwo specjalne	31
24.	Ośrodki wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w województwie śląskim	33
25.	Propozycja literatury dla rodziców	34
26.	Propozycja literatury dla osób pracujących na wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka	35
27.	Artykuły z książek	36
28.	Artykuły z czasopism	40

PODSTAWY PRAWNE DOT. WCZESNEGO WSPOMAGANIA ROZWOJU DZIECKA

- Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 lutego 2009 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie zasad działania publicznych poradni psychologiczno – pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2001 r. w sprawie orzekania o potrzebie kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży oraz wydawania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

CO TO JEST WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECKA?

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka to przede wszystkim kształtowanie optymalnych warunków dla jego rozwoju, stymulowanie rozwoju psychofizycznego, rozwijanie potencjalnych zdolności, możliwe korygowanie dysharmonii rozwojowych lub nieprawidłowości podjęte w momencie stwierdzenia niesprawności i prowadzone do momentu rozpoczęcia nauki szkolnej.

Za podjęciem jak najwcześniejszego wspomagania rozwoju dzieci przemawiają następujące przesłanki:

- Wyjątkowo duża plastyczność centralnego układu nerwowego we wczesnym okresie rozwoju oraz związana z tym możliwość korekcji zaburzonych funkcji kompensacji deficytów,
- Możliwość zahamowania rozwoju wielu zaburzeń o postępującym przebiegu, a czasami nawet całkowitego zatrzymania niekorzystnych zmian,
- Większa podatność małych dzieci na postępowanie rewalidacyjne i w efekcie szybsze postępy usprawniania,
- Łatwiejsze generalizowanie przez dzieci wypracowanych umiejętności i nawyków,
- Narastanie wielu zaburzeń z wiekiem i utrudnienie terapii oraz edukacji dzieci starszych,
- Fakt, iż rodzice małych dzieci mają więcej nadziei, sił, zapału i wiary, dlatego są bardziej zaangażowani we współpracę ze specjalistami i we własny udział w terapii dziecka.

JAKIE SĄ WYMAGANIA FORMALNE, ABY DZIECKO ZOSTAŁO OBJĘTE WCZESNYM WSPOMAGANIEM ROZWOJU?

Poniżej w punktach przedstawiamy krótki przewodnik dla rodziców, którzy chcą i już wiedzą, iż ich dziecko powinno zostać objęte wczesnym wspomaganie rozwoju, natomiast jeszcze nie orientują się, jakie kroki formalne należy podjąć, by trafić pod skrzydła Zespołu Wczesnego Wspomaganie Rozwoju:

1. Dzieci przyjmowane są na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, wydanej przez Zespół Orzekający w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.
2. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne obowiązuje rejonizacja ze względu na placówkę, do której uczęszcza dziecko (żłobek, przedszkole). W przypadku, gdy dziecko jest maleńkie i nie uczęszcza do żadnej placówki, rejonizacja obejmuje miejsce zamieszkania dziecka z rodzicami.
3. Gdy rejonowa poradnia zostanie już wytypowana, rodzic składa tam wniosek o potrzebie wczesnego wspomaganie dziecka, który następnie zostaje rozpatrzony przez zespół orzekający danej poradni.
4. Zespół orzekający wydaje następnie opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie dziecka, na podstawie, której, może być ono objęte opieką Zespołu Wczesnego Wspomaganie.
5. Z opinią o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka rodzic powinien się zgłosić do wybranej placówki, która prowadzi zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju.
6. Wcześniejsze uzyskanie przez dziecko orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego organizowanego w przedszkolu integracyjnym bądź specjalnym nie wyklucza możliwości korzystania z zajęć organizowanych w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju.
7. Wczesne wspomaganie obejmuje dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności do momentu rozpoczęcia przez nie edukacji szkolnej.

INFORMACJE O URZĘDZIE MIEJSKIM W DĄBROWIE GÓRNICZEJ

Nazwa	Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej
Adres	ul. Graniczna 21 41-300 Dąbrowa Górnicza
Godziny urzędowania	Poniedziałek 7:30-17:00 Wtorek 7:30-15:30 Środa 7:30-15:30 Czwartek 7:30-17:00 Piątek 7:30-15:30
Telefony	(032) 295 67 00
Fax	(032) 262 50 32
E-Mail	um@dabrowa-gornicza.pl
Strona WWW	http://www.dabrowa-gornicza.pl
Kontakt Skype	urząd_dg

Wydział Oświaty

Nazwa	Wydział Oświaty
Adres	ul. Graniczna 21 41-300 Dąbrowa Górnicza
Telefon	(032) 295 68 35 (032) 295 68 37
Fax	(032) 295 69 48
e-mail	oswiata@dabrowa-gornicza.pl
Godziny pracy	Poniedziałek - piątek 7.30 - 15.30 dyżur dla Mieszkańców - czwartek 15.30- 17.00

KOORDYNATOR DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W DĄBROWIE GÓRNICZEJ

Koordinator	Ks. Andrzej Kempiański
Adres	Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej ul. Graniczna 21 Wydział Zdrowia, Polityki Społecznej i Aktywizacji Zawodowej
Dyżur	Każdy piątek w godz. 9.00-11.00
Telefon	032 295 67 65
E – mail	kempka@sosnowiec.opoka.org.pl
Zadania społecznego koordynatora ds. osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none">▪ Koordynowanie działań na rzecz osób niepełnosprawnych▪ Współpraca z MOPS w zakresie oceny pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin▪ Współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami w mieście działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych▪ Współpraca z Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych

WYDAWANIE SKIEROWAŃ DO KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO NA PISEMNY WNIOSEK RODZICÓW LUB OPIEKUNÓW PRAWNYCH

Podstawa prawna: ustawa o systemie oświaty z dnia 7.09.1991 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późniejszymi zmianami) oraz rozporządzenie MEN z dnia 18.09.2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 173, poz. 1072).

Miejsce:

Wydział Oświaty
pok. 226, poziom II
Informacja
Tel: (032) 295 68 37
fax: (032) 295 69 48
e-mail: oswiata@dabrowa-gornicza.pl

Wymagane dokumenty:

- wniosek rodziców lub opiekunów prawnych,
- dwa orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez poradnię psychologiczno - pedagogiczną.

Załączniki:

- wniosek o wydanie skierowania do kształcenia specjalnego (wzór nr 3).
Istnieje możliwość pobrania wniosku na stronie internetowej www.dabrowa-gornicza.pl (Biuletyn Informacji Publicznej)

Opłaty:

- Nie pobiera się

Termin załatwienia sprawy:

- 14 dni od dnia złożenia wymaganych dokumentów.
- Skierowanie otrzymują pocztą rodzice (prawni opiekunowie) oraz placówka, do której będzie uczęszczać dziecko oraz starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania jeżeli dziecko jest z innej gminy

Tryb odwoławczy:

- Nie przysługuje.

Uwagi:

- Wniosek składa się w kancelarii Urzędu Miejskiego.
- Wnioski o skierowanie do kształcenia specjalnego przyjmuje się od rodziców (prawnych opiekunów) dziecka mieszkającego w Dąbrowie Górniczej.
- Prezydent Miasta Dąbrowy Górniczej wydaje skierowanie do kształcenia specjalnego zarówno do szkół znajdujących się w gminie Dąbrowa Górnicza jak i do szkół mieszczących się w innych gminach, jeżeli placówki tego typu nie ma w naszym mieście.
- Dzieciom spoza Dąbrowy Górniczej skierowanie wydaje starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka.

POMOC SPOŁECZNA W DĄBROWIE GÓRNICZEJ

Nazwa	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Adres	ul. Skibińskiego 1 41-300 Dąbrowa Górnicza
Kontakt	Telefon: (032) 262 40 40 (032) 262 25 28 (032) 262 31 63 (032) 268 15 14 Fax: (032) 261 36 94 e-mail: sekretariat@mops.com.pl strona internetowa: www.mops.com.pl
Dyrektor	Telefon: (032) 262 40 40 e-mail: sekretariat@mops.com.pl
Dział Świadczeń Rodzinnych	Telefon: (032) 262 25 28 wew. 274 e-mail: dsr@mops.com.pl
Dział Pomocy Środowiskowej	Rejon 1 - tel. (032) 262 25 28, wew. 234 Rejon 2 - tel. (032) 262 25 28, wew. 205 Rejon 3 - tel. (032) 262 25 28, wew. 271 Rejon 4 - tel. (032) 262 25 28, wew. 258
Zespół ds. Osób Starszych i Niepełnosprawnych	Telefon: (032) 262 25 28, wew. 237 e-mail: zespolosn@mops.com.pl
Zespół ds. Opieki nad Dzieckiem i Rodziną	tel. (032) 262 25 28, wew. 257
Zespół ds. Poradnictwa i Terapii	tel. (032) 262 25 28, wew. 235
Dział ds. Niepełnosprawności	tel. (032) 262 25 28 wew. 23
Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. 3-go Maja 22 tel. (032) 262 86 31
Hostel Ośrodka Interwencji Kryzysowej	Dąbrowa Górnicza, ul. Ziółowa 28 tel. (032) 268 11 08
Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności	ul. 3-go Maja 22 tel. (032) 261 72 12
Schronisko dla ofiar Przemocy w Dąbrowie Górniczej	ul. Ziółowa 28 42-524 Dąbrowa Górnicza Telefon: (32) 2681108 FAX: (32) 2681108
<p>Oferuje bezpieczne schronienie w sytuacji zagrożenia przemocą, konsultacje psychologa i pedagoga, terapię indywidualną i grupową, porady prawne, pomoc przy formułowaniu wniosków w sprawach dotyczących przemocy, pomoc i porady pracownika socjalnego w sprawach socjalno-bytowych, pośrednictwo w kontaktach z różnymi instytucjami.</p>	

ZADANIA I FORMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Świadczenia z pomocy społecznej przyznawane są na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych.

FORMY POMOCY

1. **Świadczenia o charakterze obowiązkowym:** zapewnienie schronienia, gorącego posiłku, odzieży i obuwia stosownego do pory roku;
2. **Świadczenia obligatoryjne:** zasiłek rodzinny wraz z dodatkami do zasiłku, zasiłek i świadczenia pielęgnacyjne, zaliczki alimentacyjne, zasiłek stały (wypłacane są pod warunkiem spełniania wymogów ustawowych);
3. **Świadczenia przyznawane uznaniowo przy uwzględnieniu faktycznych potrzeb ustalonych podczas wywiadu środowiskowego oraz możliwości finansowych MOPS:** dofinansowanie do zakupu żywności, środków czystości, odzieży, obuwia, okularów, opału oraz innych wymienionych w "Zasadach przyznawania zasiłków celowych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej obowiązujące od 01.01.2008r." świadczeń, dostępnych w Dziale Pomocy Środowiskowej;
4. **Świadczenia usługowe:** usługi opiekuńcze i medyczne w mieszkaniach osób starszych i niepełnosprawnych, świadczenia oferowane w dziennych domach pomocy społecznej, Środowiskowym Domu Samopomocy, w postaci zapewnienia schronienia w mieszkaniach chronionych, Domu dla Bezdomnych Mężczyzn i Noclegowni.
5. **Pobyt w mieszkaniu chronionym** - pobyt w nich przyznaje się osobom usamodzielnianym opuszczającym rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo - wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno - wychowawczy i młodzieżowy ośrodek wychowawczy a pochodzących z terenu gminy Dąbrowa Górnicza lub pragnących osiedlić się na terenie gminy Dąbrowa Górnicza.

ZASIŁEK PIELEGNACYJNY

Osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności przysługuje zasiłek pielęgnacyjny.

Znaczny stopień niepełnosprawności oznacza:

- niepełnosprawność w stopniu znacznym,
- całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji,
- stałą albo długotrwałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym i do samodzielnej egzystencji,
- posiadanie orzeczenia o zaliczeniu do I grupy inwalidów.

Jeżeli wniosek o ustalenie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego zostanie złożony w okresie trzech miesięcy od wydania orzeczenia prawo do tego zasiłku ustala się począwszy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek o ustalenie stopnia niepełnosprawności.

Podstawa prawna: art. 16 ust. 2 pkt 2 w związku z art. 3 pkt 21 oraz art. 24 ust. 2a ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 z późn. zm.)

Dla mieszkańców Dąbrowy Górniczej zasiłek pielęgnacyjny wypłaca Dział Świadczeń Rodzinnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (ul. Skibińskiego 1)

ZASIŁEK STAŁY

Zasiłek stały przysługuje

1. pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
2. pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Całkowita niezdolność do pracy oznacza:

- całkowitą niezdolność do pracy albo
- zaliczenie do I grupy inwalidów lub II grupy inwalidów lub
- legitymowanie się znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Podstawa prawna: art. 37 ust. 1 w związku z art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728)

Dla mieszkańców Dąbrowy Górniczej świadczenia pomocy społecznej wypłaca Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (ul. Skibińskiego 1)

ŚWIADCZENIA RODZINNE I ZALICZKA ALIMENTACYJNA

Od dnia 01.05.2004r. MOPS realizuje zadania wynikające z Ustawy o świadczeniach rodzinnych z dnia 1 maja 2004r. (Dz.U. Nr 228, poz. 2255 z 2003r. z późniejszymi zmianami). Z dniem 01.09.2005r., zgodnie z Ustawą o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej z dnia 22 kwietnia 2005r., zadaniem Ośrodka jest również przyznawanie i wypłata zaliczek alimentacyjnych (Dz.U. Nr 86, poz. 732 z 2005r.)

PRACE SPOŁECZNIE UŻYTECZNE

MOPS realizuje zadania z zakresu prac społecznie użytecznych zgodnie z Upoważnieniem Prezydenta Miasta Dąbrowa Górnicza Nr WAP.II - 0113-1-36/07 z dnia 20.02.2007r. Prace społecznie użyteczne - to prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej.

OBOWIĄZKI OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Świadczenia udzielane są warunkowo. Osoby korzystające z pomocy społecznej zobowiązane są do współdziałania z pracownikiem socjalnym w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej oraz wykorzystania swoich możliwości i uprawnień.

Brak współdziałania może stanowić przesłankę do odmowy przyznania lub wstrzymania wypłaty świadczeń z pomocy społecznej. Na przykład nieuzasadniona odmowa podjęcia pracy przez osobę bezrobotną czy brak podejmowania leczenia przez osoby uzależnione.

Informacje o wszystkich potrzebnych dokumentach, a także o tym jak załatwić sprawę w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej znajdują się na stronie internetowej MOPS: www.mops.com.pl

ODLICZENIA PODATKOWE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podatnik będący osobą niepełnosprawną lub podatnik, na którego utrzymaniu są osoby niepełnosprawne ma możliwość odliczenia od podstawy obliczania podatku (czyli od dochodu) wydatków na cele rehabilitacyjne oraz wydatków związanych z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych, w tym poniesionych na:

1. odpłatny, konieczny przewóz na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne osoby niepełnosprawnej zaliczonej do II grupy inwalidztwa również innymi środkami transportu niż karetką transportu sanitarnego,
2. używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej zaliczonej do II grupy inwalidztwa lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną zaliczoną do II grupy inwalidztwa dla potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne w wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 2.280 zł.

Ilekoć jest mowa o osobach zaliczonych do II grupy inwalidztwa należy przez to rozumieć odpowiednio osoby, w stosunku do których, na podstawie odrębnych przepisów, orzeczono:

- całkowitą niezdolność do pracy albo
- umiarkowany stopień niepełnosprawności.

Podstawa prawna: art. 26 ust. 1 pkt 6, ust. 7a pkt 13 lit. b, pkt 14, ust. 7f pkt 2 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym

PAŃSTWOWY FUNDUSZ REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jest funduszem celowym, którego środki przeznaczane są na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych oraz zatrudnianie osób niepełnosprawnych.

Środki PFRON przeznaczane są między innymi na:

- wsparcie imprez sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych osób niepełnosprawnych,
- turnusy rehabilitacyjne,
- tworzenie warsztatów terapii zajęciowej i zakładów aktywności zawodowej,
- zaopatrzenie osób indywidualnych w sprzęt rehabilitacyjny o ortopedyczny oraz środki pomocnicze,
- likwidację barier architektonicznych i komunikacyjnych,
- wsparcie edukacji osób niepełnosprawnych, w tym szkoleń i doskonalenia zawodowego,
- wsparcie organizacji pozarządowych, działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- programy PFRON, adresowane przede wszystkim do osób indywidualnych, organizacji pozarządowych i jednostek administracji i samorządu (STUDENT, PEGAZ, KOMPUTER DLA HOMERA i in.),
- współfinansowanie projektów wspieranych ze środków pomocowych Unii Europejskiej.
- rekompensatę pracodawcom podwyższonych kosztów zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w postaci dofinansowania do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych oraz refundacji składek ubezpieczeń społecznych,
- refundację składek na ubezpieczenia społeczne dla osób niepełnosprawnych, prowadzących działalność gospodarczą oraz niepełnosprawnych rolników i ich domowników,
- przystosowanie i wyposażenie nowych i istniejących miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- pomoc dla osób niepełnosprawnych, które rozpoczynają działalność gospodarczą/rolniczą lub tworzą spółdzielnie socjalne,

NAZWA	ADRES
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych WARSZAWA	Al. Jana Pawła II 13, 00-828 Warszawa Telefon: (022) 505 55 00
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych KATOWICE	Pl. Grunwaldzki 8-10/8 40-950 Katowice Telefon: (032) 203 68 35 Fax: (32) 203 68 34

DOFINANSOWANIA DLA DZIECI I OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Osoby niepełnosprawne, składając odpowiedni wniosek w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej (MOPS), mogą starać się o dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

Dofinansowania można uzyskać do:

- 1) *uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych;*
- 2) *zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze włącznie z partycypacją Narodowego Funduszu Zdrowia;*
- 3) *zakupu sprzętu rehabilitacyjnego wg wskazań lekarza specjalisty;*
- 4) *likwidacji barier funkcjonalnych w zależności od indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych stosownie do rodzaju schorzenia tj.:*

- likwidacji barier architektonicznych w mieszkaniu osoby niepełnosprawnej,
- likwidacji barier technicznych,
- likwidacji barier w komunikowaniu się.

▪ PROGRAM PFRON SPRZĘT KOMPUTEROWY

Osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach programu **PEGAZ obszar B – pomoc w zakupie sprzętu komputerowego.**

Adresatami programu są:

1. pełnoletnie osoby w *wieku aktywności zawodowej*, niepełnosprawne z powodu braku lub znacznego niedowładu obu kończyn górnych posiadające ważne orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo *orzeczenie równoważne*,
2. niepełnosprawne dzieci i młodzież w wieku do lat 18 z brakiem lub znacznym niedowładem obu kończyn górnych, posiadające aktualne orzeczenie o zaliczeniu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności albo aktualne orzeczenie o niepełnosprawności.

Za orzeczenie równoważne z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności uważa się orzeczenie o:

- całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji lub niezdolności do samodzielnej egzystencji lub
- zaliczeniu do I grupy inwalidów wydanym przed dniem 1 stycznia 1998r. lub
- stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydanym przed dniem 1 stycznia 1998 r. i osobie tej przysługuje zasiłek pielęgnacyjny.

Za orzeczenie równoważne z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności uważa się orzeczenie o:

- całkowitej niezdolności do pracy lub
- zaliczeniu do II grupy inwalidów, wydanym przed dniem 1 stycznia 1998r.

Podstawa prawna: Uchwała nr 3/99 Rady Nadzorczej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z dnia 28 stycznia 1999 r. w sprawie zatwierdzenia programu celowego Pegaz - program aktywizowania osób niepełnosprawnych poprzez likwidowanie barier transportowych (z późn. zm.) w związku z art. 1, art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92)

▪ STYPENDIUM SPECJALNE

Stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych może otrzymywać student (i doktorant) z tytułu niepełnosprawności potwierdzonej orzeczeniem właściwego organu.

Podstawa prawna: art. 180 i 199 ustawy z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.)

▪ PROGRAM PFRON OPRZYRZĄDOWANIE DO SAMOCHODU

Osoba niepełnosprawna ruchowo może ubiegać się o dofinansowanie w ramach programu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – **PEGAZ obszar A – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do samochodu dla osoby niepełnosprawnej ruchowo.**

Adresatami programu są pełnoletnie osoby w *wieku aktywności zawodowej*, wykonujące pracę zarobkową lub uczące się albo w przypadku osób poszukujących pracy – zarejestrowane w urzędzie pracy, posiadające ważne orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub *orzeczenie równoważne*, niepełnosprawne z powodu dysfunkcji narządu ruchu oraz legitymujące się prawem jazdy.

Za orzeczenie równoważne z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności uważa się orzeczenie o:

- całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji lub niezdolności do samodzielnej egzystencji lub
- zaliczeniu do I grupy inwalidów wydanym przed dniem 1 stycznia 1998r. lub
- stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydanym przed dniem 1 stycznia 1998 r. i osobie tej przysługuje zasiłek pielęgnacyjny.

Za orzeczenie równoważne z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności uważa się orzeczenie o:

- całkowitej niezdolności do pracy lub
- zaliczeniu do II grupy inwalidów, wydanym przed dniem 1 stycznia 1998r.

Podstawa prawna: Uchwała nr 3/99 Rady Nadzorczej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z dnia 28 stycznia 1999 r. w sprawie zatwierdzenia programu celowego Pegaz - program aktywizowania osób niepełnosprawnych poprzez likwidowanie barier transportowych (z późn. zm.) w związku z art. 1, art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92.)

TELEFONY ALARMOWE
Dąbrowa Górnicza

NUMER TELEFONU	INSTYTUCJA
112	Z TEL. STACJONARNEGO I KOMÓRKOWEGO
999	POGOTOWIE RATUNKOWE ul. Ludowa 7 tel. 032 2623893
997	POLICJA Komenda Miejska al. Piłsudskiego 11 tel. 032 6394200 tel. 032 6394266 tel. 032 6394255 fax. 032 6394244 www.policja.katowice.pl/rejon/dabrowa dabrowa@policja.katowice.pl
986	STRAŻ MIEJSKA ul. Graniczna 21 służba dyżurna tel. 032 2649128 sekretariat do g. 15.00 tel. 032 2956776 Kierownicy SM tel. 032 2956929 straz_miejska@dabrowa-gornicza.pl

TELEFONY ZAUFANIA

DO KOGO	NUMER TELEFONU
NIEBIESKA LINIA dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	tel. 0801 120 002 www.niebieskaLinia.pl
POMARAŃCZOWA LINIA Telefon Pomocy Rodzicom	tel. 0801 140 068
ZIELONA LINIA w sprawie HIV i AIDS	tel. 0822 6213367
TELEFON ZUFANIA dla Kobiet w Cięży i Matek Małych Dzieci	tel. 022 6353092
TELEFON ZUFANIA dla osób uzależnionych MONAR	tel. 022 8236531
TELEFON ZAUFANIA dla osób z problemem narkotykowym	tel. 0801 199990
POLICYJNY TELEFON ZAUFANIA ogólnoprogremowy	tel. 0800 120226
"SZNUPEK" POLICYJNY TELEFON ZAUFANIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY	tel. 0800 222315
„ITAKA” Centrum Poszukiwania Ludzi Zaginionych	0 801 247 070 0 22 654 70 70
Telefon Zaufania „Pomoc Matce Życie Dziecku” Katolicki Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy	0 22 619 63 95
Telefon Zaufania Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Katowicach	032 258 65 55
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej – telefon zaufania	0 32 268 89 94

PRZYCHODNIE ZDROWIA - Dąbrowa Górnicza

NAZWA PORADNI	ADRES
NZOZ Centrum "Twoja Poradnia"	ul. Skibińskiego 1 tel. 032 2623291do 92
NZOZ "Poliklinika Dąbrowska"	Al. Piłsudskiego 92 tel. 032 6390140
NZOZ "Pod Topolami"	ul. Topolowa 48 tel. 032 2648268
NZOZ Przychodnia Rejonowa - Spec. "Na Cedlera"	ul. Cedlera 12a tel. 032 2685856
NZOZ "Sav-Vita"	Al. Piłsudskiego 28a tel. 032 2647564
NZOZ Przychodnia Lekarska 4 s.c.	ul. Strzemieszycka 375 tel. 032 2625243
NZOZ Przychodnia Lekarza Rodzinnego	ul. Adamickiego 13 tel. 032 2625031
Specjalistyczny ZOZ "Merkury"	ul. Adamickiego 13 tel. 032 2623671
NZOZ "Medico-Ząbkowice"	oś. Robotnicze 6 tel. 032 2640443
NZOZ "PRE-MED"	ul. Przedziałowa 1 tel. 032 2640424
NZOZ "Sante"	ul. Kasprzaka 26a tel. 032 2643874
NZOZ MED-Mydlice	ul. Ludowa 7 tel. 032 2621341 fax 032 2621341
Przychodnia Rejonowo - Specjalistyczna	ul. Idzikowskiego 68 tel. 032 2640547
NZOZ Centrum Twoja Poradnia - filia "Zielona"	ul. Robotnicza 33 tel. 032 2625334

SZPITALE I CENTRA MEDYCZNE

INFORMACJA MEDYCZNA	Całodobowa Śląska Informacja Medyczna tel. 032 2514317
Katowice DENTYSTA	DENTAL SERWIS (potrzebne zaświadczenie od neurologa o stopniu upośledzenia) Prywatne Pogotowie Dentystyczne (umowa na NFZ) ul. Krasińskiego 25 a Tel. 032 256 29 85
Katowice	CENTRUM MEDYCZNE SZOPIENICE Sp. z o.o. 40-374 Katowice Wiosny Ludów 24 Telefon: 032 256-98-40, 256-98-24, 256-95-36 Czynne : pon. - pt. od 8.00 do 18.00. Placówka świadczy usługi w ramach kontraktu z NFZ oraz prywatnie Poradnie: Poradnia Neurologiczna dla dzieci od 15 lat i dorosłych. Poradnia Otolaryngologiczna dla dzieci i dorosłych. Poradnia Okulistyczna dla dzieci i dorosłych. Poradnia Ginekologiczna dla dziewcząt od 15 lat i dorosłych. Poradnia Chirurgii Ogólnej dla dzieci od 15 lat i dorosłych. Poradnia Stomatologiczna dla dorosłych i dzieci
Katowice	SAMODZIELNY PUBLICZNY SZPITAL KLINICZNY NR 6 ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W KATOWICACH Górnośląskie Centrum Zdrowia Dziecka i Matki im. Jana Pawła II ul. Medyków 16, 40-752 Katowice tel. 2071800
Katowice	SAMODZIELNY PUBLICZNY SZPITAL KLINICZNY ul. Francuska 20-24
Katowice	PORADNIA NEUROLOGII DZIECIĘCEJ ul. Ks. Kard. Wyszyńskiego 4 40-132 Katowice Woj. Śląskie Tel: 032-2580232

ZESPÓŁ SZKÓŁ SPECJALNYCH NR 5 IM. JANA PAWŁA II W DĄBROWIE GÓRNICZEJ
INFORMATOR DLA RODZICÓW DZIECI OBJĘTYCH WCZESNYM WSPOMAGANIEM ROZWOJU

Katowice	PORADNIA ZABURZEŃ I WAD ROZWOJOWYCH ul. Medyków 16 40-752 Katowice Tel: 032-2071800
Katowice	PORADNIA ZABURZEŃ I WAD ROZWOJOWYCH DZIECI ul. Radockiego 280 40-645 Katowice Tel: 032-2061174
Katowice	PORADNIA NEUROLOGICZNA DLA DZIECI ul. Łabędzia 17 40-521 Katowice Tel: 032-2052984
Katowice	PORADNIA NEUROLOGICZNA DLA DZIECI ul. Powstańców 31 40-038 Katowice Tel: 2552242
Katowice	PORADNIA NEUROLOGICZNA ul. Sejmu Śląskiego 2 40-032 Katowice Telefon 032-2551293
Katowice OKULISTA	OKULISTA - Dr Pojda Grzegorz (gabinet prywatny) 40-040 Katowice Powstańców 6 Tel. 0601481625
Sosnowiec	CENTRUM PEDIATRII ul. Zapolskiej 3 Sosnowiec - Klimontów Centrala: 2630058, 2638629, 2916588, 2916589 Poradnia Neurologiczna dla Dzieci - <u>dr Gorczyca</u> Rejestracja: 2929193 - umawia się terminy
Tychy NEUROLOG	NEUROLOG - Dr Surmacz- Kampa Jolanta Gabinet Tychy Paprocńska 137d tel. 0 32 217 53 60 Na NFZ przyjmuje w Centrum Zdrowia Dziecka w Ligocie
Czeski Cieszyn	neurolog dr Bohma z Czeskiego Cieszyna (padaczka) http://www.firmy.cz/detail/402101-mudr-alfred-bohm-cesky-tesin.html http://www.bohms.org/ Z porozumieniem nie ma problemu bo lekarz i personel mówi też po polsku - połowa pacjentów jest z Polski.

HIPOTERAPIA
Województwo śląskie

MIEJSCOWOŚĆ	ADRES
<i>Katowice</i>	<p>Ośrodek Hipoterapeutyczny „PADOK” ul. Strumienna 8 40 – 412 Katowice Tel. 032 353 46 88 0 692 897 026 Kontakt – Michał Stogniew E – mail: stogniew@poczta.fm www.padok.net</p> <p>Katowicki Klub Jeździecki Katowice 40-271 Francuska 180 a tel.: 032 251 34 84</p>
<i>Kozy</i>	<p>Ośrodek dogoterapii, hipoterapii i rehabilitacji ruchowej „Kozieńskie Wierchy” ul. Graniczna 10 43 – 340 Kozy (10 km od Bielska – Białej) 0504-244-869 e-mail: irek@dogoterapia.pl www.dogoterapia.pl</p>
<i>Sosnowiec</i>	<p>Ośrodek Jeździecki „Ostrowy” ul. Leśna, Ostrowy Górnicze – Sosnowiec Tel. 0 501 625 460</p>
<i>Świerklaniec</i>	<p>Ośrodek Jeździecki "Świerklaniec" Świerklaniec 42-622 ul. Parkowa 28 tel.: 032 284 44 90 w. 341</p>
<i>Zawiercie</i>	<p>Ośrodek Hipoterapii i Rekreacji Konnej "ARKONADA" Zawiercie 42-400 ul. Polna 42 tel.: 032-6723641</p>
<i>Zbroślawice</i>	<p>Ośrodek Jeździecki Zbroślawice Zbroślawice 42-674 ul. Wolności 28 tel.: 032 233 70 00</p>

DOGOTERAPIA

<p>Ewelina Balcar-Zalewska Tel. 609 443 144 e-mail: gulian@interia.eu</p>
<p>„Przyjaciel – Pies” Kynoterapia i Rekreacja Rubinkowska – Wasylowska Katarzyna ul. Wojciecha 53 b/6 40 – 474 Katowice Tel. 48 502 480 406 e-mail: przyjaciel_pies@wp.pl</p>
<p>Cze – Ne – ka Fundacja Przyjaźni Ludzi i Zwierząt ul. Petofiego 4/1 01 – 917 Warszawa Tel 022 864 71 53 WWW.czeneka.org</p>
<p>Fundacja „Razem na Świecie” ul. Kościuszki 28 33-300 Nowy Sącz Tel. 602-516-426 lub 0-18 547- 24-56</p>

**FUNDACJE I STOWARZYSZENIA POMAGAJĄCE DZIECIOM
I OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM**

NAZWA I ADRES FUNDACJI	CEL FUNDACJI
<p>Fundacja Jolanty Kwaśniewskiej "Porozumienie bez barier" Al. Przyjaciół 8 lok. 1a 00-565 Warszawa tel./fax: 022 849 96 62 e-mail: radafundacji@fpbb.pl</p>	<p>Urzeczywistnianie idei wyrównywania życiowych szans ludzi niepełnosprawnych i pokrzywdzonych przez los stanowi główne przesłanie dla wszystkich działań i inicjatyw Fundacji.</p>
<p>FUNDACJA Ewy Błaszczyk „A KOGO?” ul. Podleśna 4, 01-673 Warszawa tel. (22) 832 19 13, faks: (22) 832 87 34 e-mail: fundacja@akogo.pl</p>	<p>Celem Fundacji Ewy Błaszczyk „A kogo?” jest pomoc dzieciom po ciężkich urazach mózgu oraz wybudowanie pierwszej w Polsce kliniki-wzorca (na 15 łóżek) przy oddziale Rehabilitacji Neurologicznej w Centrum Zdrowia Dziecka – Centralnym Szpitalu Dziecięcym w Polsce, gdzie te najcięższe przypadki trafiają. Pacjent będzie leczony i rehabilitowany nawet do półtora roku po wypadku, według indywidualnego programu, który ustalą wspólnie lekarze, rehabilitanci i rodzice.</p>
<p>Fundacja Polsat ul. Ostrobramska 77 04-175 Warszawa tel. 022 514 55 55 fax. 022 514 47 30 e-mail: fundacja@polsat.com.pl</p>	<p>Fundacja stworzyła system szybkiej i skutecznej reakcji na prośby o pomoc. Informacje otrzymywane od rodziców są weryfikowane, a następnie ich podania są rozpatrywane według ustalonych kryteriów. Pieniądze przeznaczane są na zabiegi, operacje, terapie i rehabilitacje.</p>
<p>Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy ul. Niedźwiedzia 2a, 02-737 Warszawa, Tel: (22) 852 32 14, (22) 852 32 15 Fax: (22) 852 07 52 Pracujemy: poniedziałek-piątek, w godz. 8:15-16:15</p>	<p>Prowadzi cztery ogólnopolskie programy medyczne.</p> <ul style="list-style-type: none">• Program Powszechnych Przesiewowych Badań Słuchu,• Program Retinopatii Wcześniejków,• Program Infant Flow,• Program Leczenia Dzieci Osobistymi Pompami Insulinowymi,

ZESPÓŁ SZKÓŁ SPECJALNYCH NR 5 IM. JANA PAWŁA II W DĄBROWIE GÓRNICZEJ
INFORMATOR DLA RODZICÓW DZIECI OBJĘTYCH Wczesnym WSPOMAGANIEM ROZWOJU

<p>Fundacja Pomocy Dzieciom w Żywcu 34-300 Żywiec, ul. Witosa 3 tel. (033) 861-09-85 poniedziałek - piątek: 8.00 - 15.00</p>	<p>Celem fundacji jest niesienie pomocy dzieciom niepełnosprawnym i chorym, dzieciom z rodzin wielodzietnych, ubogich, patologicznych oraz sierotom. Głównymi celami statutowymi fundacji są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomoc w leczeniu, rehabilitacji i edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, • pomoc sierotom i dzieciom z rodzin patologicznych i ubogich, • świadczenie pomocy dzieciom chorym, • wspieranie osób fizycznych i prawnych prowadzących działalność zgodną ze statutem Fundacji.
<p>Fundacja „Promyk Słońca” ul. Swobodna 8 a 50 – 088 Wrocław Tel. 071 782 77 77 w.30</p>	<p>Fundacja prowadzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przychodnię „Centrum Diagnostyczno – Rehabilitacyjne NZOZ” (umowa z NFZ) • Działalność terapeutyczno-edukacyjną w ramach Niepublicznej Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej • Szkolenia dla kadry medycznej, psychologiczno-pedagogicznej, rodziców i opiekunów dzieci niepełnosprawnych
<p>Fundacja Grażyny Malecha "dodaj dzieciom skrzydeł..." ul. Gwarecka 4/1 41 – 500 Chorzów tel +48 32 2477 231 tel +48 606 434 949 fax +48 32 2477 231 mail: Fundacja@Malecha.pl</p>	<p>Poprawa warunków życia i rozwoju dzieci z rodzin patologicznych, organizowanie opieki społecznej dla dzieci zaniedbanych.</p>
<p>Stowarzyszenie na Rzecz Niepełnosprawnych SPES Tadeusza Kościuszki 46 ul. 40-048 Katowice tel. 032 251 73 47, fax 032 609 93 44 biuro@spes.org.pl poniedziałek, wtorek, piątek: 9.00 - 15.00; środa, czwartek: 9.00 - 18.00</p>	<p>Biuro dostępne dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich; na życzenie, podczas ustalania terminu wizyty, zapewniamy obecność pracownika posługującego się językiem migowym tel. 695 384 503 - dla osób niesłyszących - możliwość ustalenia terminu wizyty za pośrednictwem krótkich wiadomości tekstowych (SMS)</p>

<p>Fundacja na Rzecz Rozwoju Dzieci Niepełnosprawnych "DAJ SZANSE" i Instytut Terapeutyczny. ul. Piskorskiej 11 87-100 Toruń tel. +48 (0) 56 648 23 63 fax. +48 (0) 56 659 91 43 Poczta elektroniczna dajszanse@neostrada.pl fundacja.dajszanse@free.ngo.pl</p>	<p>Zasadniczym celem Instytutu jest upowszechnianie i nauczanie zasad wychowania usprawniającego dzieci z uszkodzeniem mózgu tak, by pozostając w domach mogły być właśnie usprawniane i nauczane</p>
<p>Katowicka Fundacja Pomocy Dzieciom Kalekim (Niepełnosprawnym) Ułańska 5a 40-887 Katowice Tel. 0322547976</p>	<p>Organizacja działająca m.in. na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych</p>
<p>Stowarzyszenie „NEURON” Pomocy Dzieciom i Osobom Niepełnosprawnym ul. Gwardii Ludowej 107 41 – 303 Dąbrowa Górnicza Tel. 0 32 268 81 25 0 601 454 023</p>	<p>Programy działań:</p> <ul style="list-style-type: none">• Integracja i edukacja niepełnosprawnych (programy edukacyjne)• Integracyjne zawody rekreacyjno-sportowe• „Wyrównywanie szans” – programy rehabilitacyjne (wypożyczanie sprzętu)• Turnusy sportowo - rehabilitacyjno-lecznicze• Integracyjne wycieczki turystyczno-krajoznawcze

PORADNIE PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNE

W Poradniach działają powołane przez dyrektora Zespoły Orzekające, wydające:

- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, wymagającymi stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, w tym o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły,
- opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole.

Do zadań Zespołu Orzekającego należy orzekanie na wniosek rodziców (opiekunów prawnych) o potrzebie kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, nauczania indywidualnego i wczesnego wspomaganie dzieci i młodzieży na podstawie badań psychologicznych, pedagogicznych, logopedycznych i lekarskich przeprowadzonych przez specjalistów Poradni bądź spoza Poradni przedstawionych w formie opinii zbiorczej.

NAZWA PORADNI	UWAGI
<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Dąbrowie Górniczej ul. 3 Maja 22 41-300 Dąbrowa Górnicza tel.: (0-32) 262-38-11 262-53-50 e-mail: poradnia-dg@wp.pl</p>	<p>Godziny pracy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej: od poniedziałku do czwartku od 8.00 do 18.00 piątek od 8.00 do 16.00</p> <p>Godziny pracy sekretariatu: od 7.30 do 15.30</p> <p>Przyjmowanie zapisów na wizyty: - dzieci w wieku przedszkolnym oraz z wadami wymowy (sekretariat nr 1- parter) - dzieci i młodzież w wieku szkolnym (sekretariat nr 16- I piętro) od 7.30 do 15.30</p> <p>Wydawanie opinii i orzeczeń: (sekretariat nr 1- parter) od 7.30 do 15.30</p>
<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Będzinie 42-500 Będzin, ul. Krasickiego 17 (0-32) 267-44-01 pppbedzin.ovh.org pppbedzin@op.pl</p>	<p>Zasady korzystania z usług Poradni:</p> <ul style="list-style-type: none">• przyjęcia realizowane są za zgodą Rodziców lub Prawnych Opiekunów• nie jest wymagane skierowanie od lekarza• wizyty należy uzgadniać telefonicznie lub osobiście w sekretariacie Poradni• obowiązuje rejonizacja:<ul style="list-style-type: none">○ poradnia udziela pomocy dzieciom i młodzieży uczęszczającym do żłobków, przedszkoli i szkół

ZESPÓŁ SZKÓŁ SPECJALNYCH NR 5 IM. JANA PAWŁA II W DĄBROWIE GÓRNICZEJ
INFORMATOR DLA RODZICÓW DZIECI OBJĘTYCH Wczesnym WSPOMAGANIEM ROZWOJU

	<p>mieszczących się na terenie Będzina, Wojkowic, Sławkowa i Gminy Psary, a także nie uczęszczającym do placówek oświatowych, a zamieszkałym w wyżej wymienionym rejonie,</p> <ul style="list-style-type: none">o w zakresie orzecznictwa dla dzieci i młodzieży z autyzmem, wadami słuchu i wzroku z całego Powiatu Będzińskiego, <ul style="list-style-type: none">• usługi są dobrowolne i bezpłatne
<p>Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Czeladzi</p> <p>41 - 250 Czeladź, ul. Szpitalna 85 tel. 032 / 265 - 22 - 88 e-mail: ppp.czeladz@op.pl</p>	<p>Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Czeladzi czynna jest w godzinach:</p> <ul style="list-style-type: none">• poniedziałek i środa od 7.30 do 18.00• wtorek od 7.30 do 16.00• czwartek od 7.30 do 17.00• piątek od 7.30 do 15.30 <p>Rejonem działania Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Czeladzi jest Czeladź i gmina:</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Bobrowniki, Dobieszowice, Rogoźnik, Sączów, Siemonia</i>• przyjmujemy dzieci i młodzież uczęszczającą do placówek oświatowych (żłobek, przedszkole, szkoła) mających swoją siedzibę na terenie Czeladzi i gminy Bobrowniki <p>Udzielamy pomocy również dzieciom i młodzieży nieuczęszczającym do przedszkoli i szkół a zamieszkałym na tym terenie.</p>
<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 w Sosnowcu ul. Sucha 21 Tel./fax (032) 266 14 71</p>	<p>Rejon działania poradni obejmuje następujące dzielnice Sosnowca:</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Sosnowiec Centrum,</i>• <i>Pogoń,</i>• <i>Stary Sosnowiec,</i>• <i>Milowice,</i>• <i>Jęzor,</i>• <i>Dębowa Góra,</i>• <i>Sielec</i> <p>Poradnia jest czynna od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.30 - 19.00 Sekretariat czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 7.30 - 15.30</p>

<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2 w Sosnowcu</p> <p>41-219 Sosnowiec ul. Białostocka 17 tel./fax: (32) 263 30 34 pp2@sosnowiec.edu.pl</p>	<p>Poradnia obsługuje rejony:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zagórze • Klimontów • Kazimierz Górniczy • Maczki • Środula • Dańdówka <p>Dzieci niedosłyszające, niedowidzące i autystyczne przyjmowane są z terenu całego Sosnowca.</p> <p>Wszystkie usługi świadczone przez poradnię są bezpłatne. Nie są wymagane skierowania.</p> <p>Godziny przyjęć - od poniedziałku do piątku: 8⁰⁰ - 19⁰⁰</p> <p>Przyjmujemy zgłoszenia telefoniczne.</p>
--	--

ŻŁOBKI

MIEJSCOWOŚĆ	ŻŁOBKI
Dąbrowa Górnicza	<ol style="list-style-type: none"> 1. Żłobek Miejski ul. Jaworowa 7 tel. 032 2625012 2. Przedszkole nr 36 z oddziałem żłobkowym ul. Tysiąclecia 23 tel. 032 2641284 fax 032 2641284 3. Żłobek Niepubliczny ul. Dąbskiego 17 tel. 032 2645641
Sosnowiec	<ol style="list-style-type: none"> 1. Żłobek Miejski Oddział Nr 1 ul. Konstytucji 52 Tel.032 252 14 94 2. Żłobek Miejski Oddział Nr 2 ul. Jagiellońska 13 Tel. 032 292 39 20 3. Żłobek Miejski Oddział Nr 3 ul. Stalowa 9 Tel. 032 299 69 27 4. Żłobek Miejski Nr 4 ul. Staropogońska 64 a Tel. 032 291 24 13 5. Żłobek Miejski Nr 6 ul. Kisielewskiego 4 Tel. 032 263 37 42

PRZEDSZKOLA INTEGRACYJNE

MIEJSCOWOŚĆ	PRZEDSZKOLA
<i>Dąbrowa Górnicza</i>	<ol style="list-style-type: none">Przedszkole nr 20 - Integracyjne ul. Adamickiego 15 tel. 032 2625170 fax 032 2625170Przedszkole nr 29 - Integracyjne ul. Ludowa 4 tel. 032 2622229
<i>Chorzów</i>	<ol style="list-style-type: none">Przedszkole Integracyjne Nr 16 ul. Brzozowa 9 tel. 032 246 30 38
<i>Katowice</i>	<ol style="list-style-type: none">Miejskie Przedszkole Nr 47 z Oddziałami Integracyjnymi ul. Słoneczna 60 tel. 032 22 40Przedszkole nr 41 Miejskie z oddziałami integracyjnymi ul. Koraszewskiego 6 tel. 032 202 92 95
<i>Mysłowice</i>	<ol style="list-style-type: none">Przedszkole nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi ul. Portowa 11a 032 222 28 23 E-mail: przedszkole_7@myslowice.pl
<i>Sosnowiec</i>	<ol style="list-style-type: none">Przedszkole Miejskie nr 43 Integracyjne ul. Monte Cassino 46 032 263 19 96Przedszkole Miejskie Nr 55 z Oddziałami Dla Dzieci Specjalnej Troski ul. Akacjowa 81 Tel. 032 293 21 04

SZKOŁY PODSTAWOWE INTEGRACYJNE

MIEJSCOWOŚĆ	SZKOŁY
<i>Będzin</i>	<p>Szkoła Podstawowa nr 11 im. Władysława Broniewskiego z Oddziałami Integracyjnymi ul. Władysława Broniewskiego 12 42-500 Będzin Telefon: 032 267 35 37 FAX: 032 267 35 37</p>

ZESPÓŁ SZKÓŁ SPECJALNYCH NR 5 IM. JANA PAWŁA II W DĄBROWIE GÓRNICZEJ
INFORMATOR DLA RODZICÓW DZIECI OBJĘTYCH W CZĘSNYM WSPOMAGANIEM ROZWOJU

<i>Dąbrowa Górnicza</i>	Szkoła Podstawowa Nr 20 z oddziałami Integracyjnymi im. W. Sikorskiego ul. Adamickiego 12 Telefon 032 262 51 62
<i>Jaworzno</i>	Szkoła Podstawowa nr 3 im. Jana Kochanowskiego z Oddziałami Integracyjnymi ul. Kasprzaka 6 43-600 Jaworzno Telefon:032 617 77 01 FAX:032 617 77 01
<i>Katowice</i>	Szkoła Podstawowa nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi im. T. Kościuszki ul. Nasypowa 16 Telefon 0 32 257 15 85 Szkoła Podstawowa Nr 47 im. Józefa Lompy z Oddziałami Integracyjnymi ul. Grzegorzka 4 Telefon 032 256 61 48

SZKOLNICTWO SPECJALNE

MIEJSCOWOŚĆ	NAZWA PLACÓWKI
<i>Dąbrowa Górnicza</i>	Zespół Szkół Specjalnych Nr 5 im. Jana Pawła II ul. Mireckiego 28 Telefon: 032 262 35 38 Zespół Szkół Specjalnych Nr 6 ul. M. Konopnickiej 36 Tel/fax 032 262 43 26 32 262 43 68 Specjalny Ośrodek szkolno – Wychowawczy dla Dzieci Słabo Widzących i Niewidomych ul. Wybickiego 1 Telefon: 032 264 97 49
<i>Będzin</i>	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy ul. 11 – go Listopada 7 Telefon: 032 262 43 26

ZESPÓŁ SZKÓŁ SPECJALNYCH NR 5 IM. JANA PAWŁA II W DĄBROWIE GÓRNICZEJ
INFORMATOR DLA RODZICÓW DZIECI OBJĘTYCH WCZESNYM WSPOMAGANIEM ROZWOJU

<i>Czeladź</i>	Szkoła Podstawowa Nr 6 Specjalna im. M. Grzegorzewskiej ul. Szpitalna 85
<i>Katowice</i>	Szkoła Podstawowa nr 55 Specjalna Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 ul. Bp. Bednorza 13; Telefon: 032 256 90 67
<i>Mysłowice</i>	Zespół Szkół Specjalnych Plac Wolności 3 Telefon: 032 222 20 56
<i>Siemianowice Śląskie</i>	Specjalna Szkoła Podstawowa nr 9 w Zespole Szkół Specjalnych ul. Myśliwiecka 6 Telefon: 032 220 15 42
<i>Sosnowiec</i>	Zespół Szkół Specjalnych Nr 2 ul. Sucha 21 Telefon: 032 291 72 47 Zespół Szkół Specjalnych Nr 4 ul. Gen. Grota Roweckiego 2 Tel. 032 291 74 67 Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 4 ul. Teatralna 3 Tel. 032 266 61 97

OŚRODKI WCZESNEGO WSPOMAGANIA ROZWOJU DZIECKA

1. **BYTOM-RADZIONKÓW**, ul. Śródmiejska 12a, tel. 286-65-31
2. **CHORZÓW**, ul. Czysta 7, tel. 246-11-62
3. **CIESZYN**, ul. Mickiewicza 13 tel. 033 8581364
4. **GLIWICE**, ul. Słowackiego 58d, tel. 234-62-31
5. **JAWORZNO**, ul. Chopina 19, tel. 16-35-89
6. **KATOWICE**, ul. Ułańska 5a, tel. 250-44-99
7. **KATOWICE- GISZOWIEC**, ul. Gościnną 8, tel. 256-07-26
8. **Mikołów, Oś. Słowackiego 21c**, tel. 226-22064
9. **MYSŁOWICE**, ul. Laryska 2, tel. 222-58-53
10. **PSZCZYNA**, ul. Antesa 1, tel. 210-34-69
11. **SOSNOWIEC**, ul. G. Zapolskiej 3, tel. 203-00-58
12. **TYCHY**, ul. Niepodległości 90, tel. 127-33-00
13. **ZABRZE**, ul. 3-go Maja 10, tel. 275-33-72
14. **ŻORY**, Oś. Księcia Władysława, tel. 434-52-36

PROPOZYCJE LITERATURY DLA RODZICÓW

1. **Affolter F.** (1997): Spozrzeganie, rzeczywistość, język. WSiP, Warszawa
2. **Bogdanowicz M.** (1990): Ćwiczenia grafomotoryczne Hany Timichowej usprawniające technikę rysowania i pisania, COM, Warszawa
3. **Bogdanowicz M.** (2003): Przytulanki albo wierszyki na dziecięce masażyki, Gdańsk
4. **Bogdanowicz M.** (2002): Ruch i piosenka dla najmłodszych, Wyd. Fokus
5. **Bogdanowicz M.** (2004): W co się bawić z dziećmi, Wyd. Harmonia, Gdańsk
6. **Borkowska M.** (1989): ABC Rehabilitacji dzieci. Wyd. Pelikan, Warszawa
7. **Chmielewska E.** (1993): Zabawy logopedyczne i nie tylko, Oficyna Wydawnicza PW „MAC” S.A., Kielce
8. **Dembińska M.** (1997): Domowe zabawy logopedyczne. WSiP, Warszawa
9. **Frohlich A.** (1998): Stymulacja od podstaw. WSiP, Warszawa
10. **Frances L. Ilg., Louise B.A., Sidney M. Baker** (1998): Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat. Gdańskie Wyd. Psychologiczne, Gdańsk
11. **Hannaford C.** (1998): Zmysłne ruchy, które doskonałą umysł. Medyk Sp. zoo, Warszawa
12. **Minczakiewicz E. M.** (2001): Jak pomóc w rozwoju dziecka z zespołem Downa (Poradnik dla rodziców i wychowawców). Wyd. Naukowe APS, Warszawa
13. **Nawrot J.** (1990): Dziecko niepełnosprawne w rodzinie. WZZ, Warszawa
14. **Pilecka W., Wolska D.** (2000): Gdy jesteśmy rodzicami dziecka niepełnosprawnego. Wyd. Jak, Kraków
15. **Praca zbiorowa** (2002): Twórcza kinezylogia w praktyce – propozycje dla każdego, Kined, Warszawa
16. **Schopler E., Lansing M., Waters L.** (1994): Ćwiczenia edukacyjne dla dzieci autystycznych, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk
17. **Serafin J.** (1987): Gry i zabawy ruchowe dla dzieci niewidomych i słabo widzących, Zeszyty Tyflogiczne 5, PZN, Warszawa
18. **Silberg J.** (1995): Gry i zabawy z maluchami. Media Rodzina, Poznań
19. **Silberg J.** (2000): Gry i zabawy z dziećmi. Media Rodzina, Poznań
20. **Skorek E. M.** (2002): Rysowane wierszyki, Wyd. Impuls, Kraków
21. **Walczak G.** (2000): Metody i formy wczesnej rehabilitacji dzieci z uszkodzonym wzrokiem. Fundacja na Rzecz Młodzieży Niepełnosprawnej, Warszawa

**PROPOZYCJA LITERATURY DLA OSÓB PRACUJĄCYCH
NA WCZESNYM WSPOMAGANIU ROZWOJU DZIECKA**

Książki

1. **Aktualne problemy wspomaganie rozwoju dzieci niepełnosprawnych / red. Stanisława Mihilewicz** – Kraków, 2000. *Dzieci niepełnosprawne umysłowo. Mózgowe porażenie dziecięce. Dzieci niesłyszące*
2. **Diagnoza i wspomaganie rozwoju dziecka: wybrane zagadnienia / Maria Piszczek.** – Warszawa. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej
3. **Dziecko, którego rozwój emocjonalno-poznawczy nie przekracza pierwszego roku życia: diagnoza, zasady terapii i ocena efektów zajęć / Maria Piszczek.** – Warszawa. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej, 2006.
4. **Interdyscyplinarność procesu wczesnej interwencji wobec dziecka i jego rodziny / pod red. Grażyny Kwaśniewskiej.** – Lublin. Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2007.
5. **Psychoprofilaktyka: procedury konstruowania programów wczesnej interwencji / Zbigniew B. Gaś.** – Lublin. Wydaw. Uniw. Marii Curie-Skłodowskiej, 1998.
6. **Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju małego dziecka / pod red. nauk. Beaty Cytowskiej i Barbary Winczury.** – Kraków. „Impuls”, 2006.
7. **Wczesna interwencja terapeutyczna. Stymulacja rozwoju dziecka od noworodka do 6 roku życia / Jagoda Cieszyńska, Marta Korendo.** – Kraków. Wydawnictwo Edukacyjne, 2007.
8. **Współczesne tendencje we wczesnej interwencji u dzieci zagrożonych niepełnosprawnością lub niepełnosprawnych. Perspektywa edukacyjna / Małgorzata Skórczyńska.** - Kraków, 2006.
9. **Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z uszkodzonym wzrokiem. Poradnik dla nauczycieli / red. Grażyna Walczak.** – Warszawa. Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, 2005.
10. **Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z uszkodzonym wzrokiem z dodatkowymi niepełnosprawnościami : poradnik dla nauczycieli / red. Grażyna Walczak.** - Warszawa : Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, 2005.
11. **Zaburzenia mowy u dzieci : wczesne rozpoznawanie i postępowanie logopedyczne / Elżbieta Stecko.** - [Wyd. 3]. - Warszawa : Wydaw. Uniw. Warszawskiego, 2001.

ARTYKUŁY Z KSIĄŻEK

1. **Być pedagogiem specjalnym - wczesna interwencja wyzwaniem dla pedagoga specjalnego** / Joanna Kruk-Lasocka, Bożena Bartosik // W: Konteksty teoretyczne / pod red. Ewy Górniewicz i Amadeusza Krause. - Osztyn, 2003. - S. 168-178
2. **Co nauczyciel powinien wiedzieć o wrodzonej łagodnej hipotonii (BCH - Benign Cogenital Hypotomia)** / Shannon Munro Cohen // W: Wczesna diagnoza i terapia dzieci z utrudnieniami w rozwoju : interdyscyplinarne problemy : praca zbiorowa / pod red. Joanny Kruk-Lasockiej i Małgorzaty Sekułowicz. - Wrocław, 2004. - S. 271
3. **Co to jest wczesna interwencja?** / Krystyna Rożnowska // W: Dziecko z zespołem Downa/ Krystyna Rożnowska.-Warszawa,2007.-S.87-97
4. **Dlaczego jest ważne wczesne wykrywanie wady słuchu u dzieci ?** / Maria Góralówna // W : Rehabilitacja małych dzieci z wadą słuchu / Maria Góralówna i Bożena Wołyńska. Warszawa,1984. – S. 23-24
5. **Efekty wczesnej interwencji u dzieci niesłyszących w wieku 6 lat** / Dorota Kornaś // W: Wspomaganie rozwoju osób niepełnosprawnych / pod red. Jana Pileckiego, Sławomira Olszewskiego. – Kraków, 1999. – S.279-287
6. **Interdyscyplinarne spojrzenie na wczesną interwencję w pedagogice specjalnej** / Małgorzata Sekułowicz // W: Konteksty teoretyczne / pod red. Ewy Górniewicz i Amadeusza Krause. - Olsztyn, 2003. - S. 114-118
7. **Jakie są korzyści wczesnej interwencji i stymulacji** / Cliff Cunningham // W: Dzieci z zespołem Downa : poradnik dla rodziców / Cliff Cunningham. – Warszawa, 1992. – S. 199-202
8. **Następstwa braku stymulacji sensorycznej w okresie wczesnego dzieciństwa** / Zenon Ukleja // W: Problemy rewalidacji dzieci niepełnosprawnych / pod red. Lidii Mościckiej. – Warszawa-Wrocław, 1989. – S. 91-109
9. **Organizacja wczesnej pomocy terapeutycznej dziecku niepełnosprawnemu i jego rodzinie** / Jolanta Szada-Borzyszkowska // W: Dobro dziecka w rodzinie / pod red. Lucyny Adamowskiej i Janiny Uszyńskiej-Jarmoc. - Białystok, 2005. - S. 162-169
10. **Ośrodki wczesnej interwencji** / Brian Stratford // W: Zespół Dawna : przeszłość, terażniejszość i przyszłość / Brian Stratford. – Warszawa, 1993. – S. 155-156
11. **Pedagogika specjalna wczesnego wieku ze specjalnością wczesnej interwencji w planowaniu administracyjnym w Republice Czeskiej** / Zdenka Sandorova // W: Terażniejszość i przyszłość osób niepełnosprawnych w kontekście społecznych zmian / pod red. nauk. Grażyny Miłkowskiej, Bożeny Olszak-Krzyżanowskiej.- Kraków, 2008. - S. 61-68

12. **Podejście zorientowane na rodzinę we współczesnej teorii i praktyce wczesnej interwencji** / Małgorzata Skórczyńska // W: Dziecko z zaburzeniami w rozwoju : konteksty diagnostyczne i terapeutyczne / pod red. nauk. Beaty Cytowskiej i Barbary Wilczury. – Kraków, 2005. – S. 281-285
13. **Podmiotowość we wczesnym wspomaganie rozwoju – refleksje terapeuty** / Anna Kobylańska // W: Osoba z niepełnosprawnością w systemie rehabilitacji, edukacji i wsparcia społecznego/pod red. Czesława Kosakowskiego, Amadeusza Krause, Agnieszki Żyta. - Olsztyn, 2007. – S. [93]-97
14. **Praktyka i rezultaty wczesnego wykrywania głuchoty** / Olivier Pelier // W: Dziecko z uszkodzonym narządem słuchu / Olivier Pelier. – Warszawa, 1992. – S. 58-61
15. **Problemy wczesnej interwencji dzieci niepełnosprawnych: potrzeby i możliwości** / Maria Chodkowska //W: Pedagogika specjalna wobec potrzeb terażniejszości i wyzwań przyszłości / pod red. Marii Chodkowskiej. – Lublin, Wydaw. Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej, 1998. – S. 49-63
16. **Programy wczesnej interwencji O. I. Loovasa i S. Greenspana w terapii małego dziecka z autyzmem** / Małgorzata Skórczyńska // W: Dziecko z zaburzeniami w rozwoju : konteksty diagnostyczne i terapeutyczne / pod red. Beaty Cytowskiej i Barbary Wilczury. – Kraków, 2005. – S. 115-121
17. **Projekt wczesnej interwencji prowadzonej przez rodzinę dziecka niepełnosprawnego w Polsce** / Ewa Klesza // W: Wspomaganie rozwoju osób niepełnosprawnych / pod red. Jana Pileckiego, Sławomira Olszewskiego. – Kraków, 1999. – S. 304-310
18. **Rola neurorozwojowej metody Castillo Moralesa w procesie wczesnej stymulacji rozwoju oraz w postępowaniu terapeutycznym wobec dzieci z grupy wysokiego ryzyka zaburzeń komunikacji** / Teresa Kaczan // W: Alternatywne i wspomagające metody komunikacji / pod red. nauk. Jacka J. Błeszyńskiego. – Kraków, 2006. – S. [111]-135
19. **Rola pediatry we wczesnym wykrywaniu zaburzeń rozwoju mowy** / Izabela Antos // W: Wielowymiarowość procesu rehabilitacji / pod red. Jerzego Rottermunda. - Kraków, 2007. – S. 129-136
20. **Skuteczność wczesnej interwencji w rewalidacji małych dzieci słabo widzących** / Anna Wojnarska // W: Człowiek niepełnosprawny w rodzinie i w środowisku lokalnym / pod red. Aleksandry Maciarz, Zdzisławy Janiszewskiej-Nieścioruk, Heleny Ochonczenko. – Zielona Góra, 2001. – S. 373-385
21. **Skuteczność wczesnej opieki nad dziećmi z wadą słuchu w opinii specjalistów i rodziców** / Dorota Kornaś // W : Wspomaganie rozwoju : psychostymulacja i psychokorekcja. T. 2 / red. Barbara Kaja. – Bydgoszcz, 2000. – S. 221-225
22. **Teoretyczne podstawy ustno-twarzowej terapii regulacyjnej wg koncepcji Castillo-Moralesa i jej praktyczne zastosowanie w pracy z dziećmi z nieprawidłowym napięciem mięśniowym** / Anna Regner // W: Wczesna diagnoza i terapia dzieci z utrudnieniami w rozwoju : interdyscyplinarne

problemy : praca zbiorowa / pod red. Joanny Kruk-Lasockiej i Małgorzaty Sekułowicz. - Wrocław, 2004. - S. 215-220

23. **Uwagi o wczesnej interwencji komunikacyjnej wobec dzieci z zaburzeniami rozwoju** / Wirginia Loebli // W : Alternatywne i wspomagające metody komunikacji / pod red. nauk. Jacka J. Błeszyńskiego. - Kraków, 2006. – S. 35- 43
24. **Wczesna diagnoza i interwencja wobec dzieci z zaburzeniami zachowania** / Elżbieta Małkiewicz // W: Wczesna diagnoza i terapia dzieci z utrudnieniami w rozwoju : interdyscyplinarne problemy : praca zbiorowa / pod red. Joanny Kruk-Lasockiej i Małgorzaty Sekułowicz. - Wrocław, 2004. - S. 111-120
25. **Wczesna diagnoza i stymulacja rozwoju językowego dziecka z wadą słuchu jako wyznacznik powodzenia szkolnego – na podstawie studium przypadku** / Maria Wójcik // W: Dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ekosystemie/ pod red. Władysławy Pileckiej, Anny Ozgi, Pawła Kurtka. – Kielce, 2005. – S.[141]-144
26. **Wczesna diagnoza i stymulacja rozwoju wcześniaków - doświadczenia matek** / Anna Kobylańska // W: Pomiedzy teorią a praktyką / pod red. Czesława Kosakowskiego, Amadeusza Krause, Sławomira Przybylińskiego. – Olsztyn, 2006. – S. 395-400
27. **Wczesna interwencja** / Brian Stratford // W : Zespół Downa : przeszłość, terażniejszość i przyszłość / Brian Stratford. – Warszawa, 1993. – S.102-103
28. **Wczesna interwencja** / Kazimierz J. Zabłocki // W: Upośledzenie umysłowe : wybrane zagadnienia edukacji i terapii. - Płock, 2003. – S. 64-67
29. **Wczesna interwencja jako czynnik warunkujący efektywność edukacji specjalnej** / Bożena Sikor // W: Rehabilitacja, opieka i edukacja specjalna w perspektywie zmiany / pod red. Czesława Kosakowskiego i Amadeusza Krause. - Olsztyn, 2004. – S. 303-308
30. **Wczesna interwencja w opóźnionym rozwoju mowy dziecka** / Izabela Antos // W: Osoba z niepełnosprawnością w systemie rehabilitacji, edukacji i wsparcia społecznego / pod red. Czesława Kosakowskiego, Amadeusza Krause, Agnieszki Żyta. - Olsztyn, cop., 2007. - S. 126-131
31. **Wczesna interwencja w system rodziny: założenia teoretyczne i przegląd badań** / Alicja Maurer // W: Wspomaganie rozwoju osób niepełnosprawnych / pod red. Jana Pileckiego, Sławomira Olszewskiego. – Kraków, 1999. – S. 297- 302
32. **Wczesna interwencja wobec dziecka z ADHD i jego rodziny** / Anna Wojnarska // W: Osoba z niepełnosprawnością w systemie rehabilitacji, edukacji i wsparcia społecznego / pod red. Czesława Kosakowskiego, Amadeusza Krause, Agnieszki Żyta. - Olsztyn, cop. 2007. - S. 98-103

33. **Wczesna pomoc dziecku głębiej upośledzonemu umysłowo i jego rodzinie** / Dorota Łakomy, Małgorzata Trojańska // W: Usprawnienie, wychowanie i nauczanie osób z głębszym upośledzeniem umysłowym / pod red. Jana Pileckiego. - Kraków, 2000. - S. 33-63
34. **Wczesna rehabilitacja głuchoniewidomych dzieci (założenia teoretyczno-praktyczne)** / Marzena Zaorska // W: Dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ekosystemie / pod red. Władysławy Pileckiej, Anny Ozgi, Pawła Kurtka. - Kielce, 2005. – S. [319]-328
35. **Wczesna rehabilitacja dzieci z wadą słuchu – postulat czy rzeczywistość?** (komunikat z badań) / Katarzyna Bogn-Wajda, Marta Sadowiska // W: Osoba z niepełnosprawnością w systemie rehabilitacji, edukacji i wsparcia społecznego / pod red. Czesława Kosakowskiego, Amadeusza Krauze, Agnieszki Żyta. –Olsztyn, 2007. – S.120-125
36. **Wczesna rewalidacja dziecka ze złożonymi zaburzeniami słuchu wzroku szansą na integrację** / Marzena Zaorska // W: Wspomaganie rozwoju osób niepełnosprawnych / pod red. Jana Pileckiego, Sławomira Olszewskiego. – Kraków, 1999. – S.344-349
37. **Wczesna rozwinięta diagnoza i interwencja** / Władysław Dykcik // W: Pedagogika specjalna / praca zbior. Pod red. Władysława Dykcika. –Wyd. 5. – Poznań, 2005. – S. 81-83
38. **Wczesne wspomaganie dzieci zagrożonych niepełnosprawnością** / Ewa Pohorecka // W: (Bez)radność wychowania...? : praca zbiorowa / pod red. Zbigniewa Marka i Magdaleny Madej-Babuli. - Kraków, 2007. - S. 175-185
39. **Wczesne wspomaganie rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne intelektualnie** / Andrzej Twardowski // W: Człowiek z niepełnosprawnością intelektualna : praca zbior. T.1 / pod red. Zdzisławy Janiszewskiej-Nieścioruk. – Kraków, 2003. – S. 101- 108
40. **Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z upośledzeniem umysłowym** / Janusz Kirenko, Monika Parchomiuk // W: Edukacja i rehabilitacja osób z upośledzeniem umysłowym. – Lublin, 2006. – S. 38-42
41. **Wczesne wykrywanie autyzmu i efekty wczesnej terapii** / Ewa Pisula // W: Terapia wspomagająca rozwój osób z autyzmem / pod red. Jacka J. Błeszyńskiego. - Kraków, 2005. – S. 21-28
42. **Wczesne zapoczątkowanie rehabilitacji** / Roman Ossowski // W: Teoretyczne i praktyczne podstawy rehabilitacji. – Bydgoszcz, 1999. – S. 117-118
43. **Wpływ diagnozy o niepełnosprawności dziecka na podjęcie pracy rehabilitacyjnej przez rodziców** / Aniela Korzon // W: Dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ekosystemie / pod red. Władysławy Pileckiej, Anny Ozgi, Pawła Kurtka. – Kielce, 2005. – S. [15]- 20
44. **Wspomaganie rozwoju inteligencji sensoryczno-motorycznej dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi** / Margaret Wolan-Sullivan // W: Dziecko ze specjalnymi potrzebami eduka-

cyjnymi w ekosystemie pod red. Władysławy Pileckiej, Anny Ozgi, Pawła Kurtka. - Kielce, 2005. – S.[389]-395

45. **Wybrane uwarunkowania procesu wczesnej rehabilitacji dziecka niewidomego w rodzinie** / Danuta Osik, Renata Zubrzycka // W: Pedagogika specjalna wobec potrzeb terażniejszości i wyzwań przyszłości / pod red. Marii Chodkowskiej. – Lublin,1998. – S. [179]- 185
46. **Wykrywanie i diagnoza uszkodzeń słuchu** / Olivier Terier // W: Dziecko z uszkodzonym narządem słuchu / Olivier Terier. – Warszawa, 1992. - S. 40-66
47. **Zadania zespołu terapeutów wczesnej rewalidacji wobec rodziców, dziecka i rodziny** / Maja Sitarczyk // W: Diagnoza i rewalidacja indywidualna dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi / pod red. Marzeny Klaczak i Piotra Majewicza. – Kraków, 2006. – S. 82-84
48. **Zanim pojawi się agresja : wstępna diagnoza i wczesna interwencja** / Bożena Czerska // W: Powstrzymać agresję u progu szkoły / red. nauk. Joanna Danilewska. - Kraków, 2004. - S. 49-61
49. **Zastosowanie terapii behawioralnej we wczesnej interwencji wobec dzieci autystycznych** / Anna Budzińska, Irena Kubach // W: Autyzm wezwanie naszych czasów / pod red. Tadeusza Gałkowskiego i Joanny Kossewskiej. Kraków, 2000. – S. [74]-81
50. **Znaczenie wczesnej interwencji w terapii dziecka z autyzmem. Studium przypadku** / Małgorzata Pietrkiewicz // W: Dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ekosystemie / pod red. Władysławy Pileckiej, Anny Ozgi, Pawła Kurtka. - Kielce, 2005. – S. [456]-462
51. **Znaczenie wczesnej stymulacji rozwoju dziecka z zespołem Downa** / Elżbieta Maria Minczakiewicz // W: Gdy u dziecka rozpoznano zespół Downa / Elżbieta Maria Minczakiewicz. – Kraków, 1995. – S. 25-26

ARTYKUŁY Z CZASOPISM

1. **Aby lepiej pomagać osobom krzywdzonym** / Dorota Sasal // *Świat Problemów*. - 2003, nr 1, s. 4-9
2. **Aktualne ujęcia problemu krzywdzenia dziecka** - perspektywa światowa / Ewa Jarosz // *Kwartalnik Pedagogiczny*. - 2007, nr 2, s. 7-29
3. **Badania sondażowe służą doskonaleniu form i metod wspomaganie rozwoju uczniów** / Stanisław Sokołowski // *Życie Szkoły*. - 1998 , nr 7 , s. 395-396
4. **Co nowego w Fundacji Dzieci Niczyje ?** : program wczesnej interwencji / Renata Kałucka // *Niebieska Linia*. - 2007, nr 2, s. 25-26
Dziecko krzywdzone. Omówienie Programu Wczesnej Interwencji jako nowej inicjatywy Fundacji Dzieci Niczyje

5. **Diagnoza i interwencja w naukach społecznych** / Ewa Wysoka // *Pedagogika Społeczna*. - 2008 nr 2 s. 35-61
Kategoryzacja zasad diagnozowania i postępowania interwencyjnego zaburzeń zachowania. Ocena środków i kosztów działań profilaktycznych, terapeutycznych i wychowawczych
6. **Dlaczego warto zająć się intensywnym wspomaganie rozwoju trzylatków?** / Edyta Gruszczyk-Kolczyńska // *Wychowanie w Przedszkolu*. - 1998 , nr 1 , s. 37-44
7. **Dynamika środowiska wychowawczego a wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży** / Błażej Smykowski // *Czasopismo Psychologiczne*. - 2007, nr 1, s. 31-40
8. **Dziecko z zespołem Downa - wczesna rodzicielska interwencja** / Renata Stefańska-Klar // *Światło i Cienie*. - 2003, nr 4, s. 10-13
9. **Formuła i cele współpracy z rodziną i rodzicami w ambulatoryjnej terapii dzieci z zaburzeniami emocjonalnymi** (na przykładzie pracy Krakowskiego Ośrodka Terapii) / Aleksandra Lorenc-Steinmec // *Psychoterapia*. - 2006, nr 4, s. [63]-66
Procedura postępowania diagnostyczno – terapeutycznego wobec dzieci z zaburzeniami emocjonalnymi i ich rodziców
10. **Model programu wspomaganie rozwoju widzenia dzieci z zaburzeniami widzenia** / Małgorzata Walkiewicz // *Szkoła Specjalna*. - 2005 , nr 2 , s. 126-137
11. **Model wczesnej interwencji w Centrum Theofana w Grave : Holandia** / G. Walczak // *Nowa Szkoła*. - 1994, nr 6, s. 362-363
12. **Postępowanie terapeutyczne we wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka z wadą słuchu (wychowanie słuchowe)** / Sylwia Ramus // *Rewalidacja*. - 2006, nr 2, s. 53-61
13. **Problemy wczesnej interwencji u dzieci z uszkodzonym słuchem w aspekcie opieki wielospecjalizacyjnej** / Hanna Siedlecka, Aleksandra Lipińska, Jadwiga Smoleńska // *Szkoła Specjalna*. - 2000, nr 4, s. 205-208
14. **Od wczesnego wspomaganie do zatrudnienia : wybrane rozwiązania na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych we Włoszech** / Laura Jurga // *Dyrektor Szkoły*. - 2004, nr 3, s. 54-54
15. **Terapia interakcji : rodzic - dziecko** (z doświadczeń Ośrodka Wczesnej Interwencji w Warszawie) / Teresa Kaczmarek, Małgorzata Dąbrowska, Zofia Pakuła // *Rewalidacja*. - 1997, nr 1, s. [42]-47
16. **Przestrzenie rozwoju : wczesna interwencja przy niepełnosprawności umysłowej** / Małgorzata Liszewska, Markus Lohe // *Wspólne Tematy*. - 2005, nr 7/8, s. 3-14
Kompleksowość wczesnej interwencji. Propozycja przedstawienia struktury przebiegu procesu wczesnej interwencji oraz wymagań, które na poszczególnych etapach muszą spełnić fachowo pomagający i rodzice. Fragment podstawowej dokumentacji zalecanej przez ośrodek wczesnej interwencji w Monachium

17. **Realizacja programu wczesnej, wielospecjalistycznej, kompleksowej, skoordynowanej i ciągłej pomocy dziecku zagrożonemu niepełnosprawnością lub niepełnosprawnemu oraz jego rodzinie** (studium przypadku) / Agata Potapska-Skwara // *Rewalidacja*. - 2007, nr 2, s. 74-80
18. **Rozwój poznawczy we wczesnym dzieciństwie i funkcjonowanie osób głęboko upośledzonych umysłowo. Cz. 1** / Maria Piszczek // *Rewalidacja*. - 2003, nr 2, s. 13-27
19. **Rola nauczyciela przedszkola we wczesnym wspomaganie rozwoju małego dziecka** / Monika Kopeć // *Bliżej Przedszkola*. - 2006, nr 7/8 (magazyn specjalny z. 1), s. 19
20. **Skuteczność wybranych metod wczesnej interwencji kryzysowej a zapobieganie PTSD - przegląd badań i wskazówki praktyczne** / Małgorzata Machała // *Psychoterapia*. - 2006, nr 2, s. 45-56
Metody zapobiegania PTSD: debriefing oraz terapia poznawczo-behawioralna. Wczesna interwencja psychologiczna kierowana do osób biorących udział w zdarzeniu traumatycznym (lęk, stres)
21. **Starszy Brat - Starsza Siostra** / Mira Prajsner // *Remedium*. - 2002, nr 4, s. 8-9 *Dziecko trudne. Wolontariat*
22. **Standard wczesnego wykrywania i profilaktyki wad postawy u dzieci** : do realizacji w placówkach opieki medycznej / Anna Kopowska // *Lider*. - 2004, nr 9, s. 24-27
23. **Towarzystwo rodzinom z małymi dziećmi z zaburzonym rozwojem** (doświadczenia z pracy Zespołu Wczesnej Interwencji w Krakowie działającym przy CHSON „Ognisko” w ramach programu Phare-Tacis Lien) : [ref.] / Ewa Reczek // *Rewalidacja*. - 1997, nr 2, s. [16]-19
24. **Wczesna interwencja psychologiczna w zespole Retta** / Bożena Sidor // *Szkoła Specjalna*. - 2005, nr 3, s. 219-224
25. **Wczesna interwencja logopedyczna zapobiegająca wadom wymowy** / Teresa Szymańska-Paruszkiewicz // *Nauczanie Początkowe*. - 2005, nr 2 s. 35-38
26. **Wczesna interwencja na co dzień : praktyka wspomaganie dzieci niepełnosprawnych w zasadniczych obszarach funkcjonowania** / Jan Gielas // *Wspólne Tematy*. - 2007, nr 11/12, s. 31-40
Omówienie programu wczesnej interwencji, który dopełnia i wzbogaca plan terapii i wychowania dziecka z niepełnosprawnością
27. **Wczesna interwencja - praktyczne sposoby pomocy** (na przykładzie 4-latka z zespołem Downa) / Ochlust Joanna, Ścigocka Wiesława // *Szkoła Specjalna*. - 1998, nr 4, s.306-310
28. **Wczesna interwencja w Europie** (z materiałów międzynarodowej konferencji w Bad Barleburg 1995) / Monika Orkan-Łęcka // *Rewalidacja*. - 1998, nr 1, s. [88]-97
29. **Wczesna rehabilitacja dzieci z uszkodzonym wzrokiem** / Grażyna Walczak // *Wychowanie na co Dzień*. - 2003, nr 1/2, s. 21-22

30. **Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka** : [konferencja] / Mirosława Nikratowicz // **Wychowanie w Przedszkolu**. - 2004, nr 3, s. 45(173)-46(174)
Cele wczesnej interwencji, wczesnego wspomagania rozwoju
31. **Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci : nowe zadanie dla oświaty** / Joanna Berdzik, Marek Pleśniar // **Dyrektor Szkoły**. - 2004, nr 4, s. 46-48
Dzieci o szczególnych potrzebach edukacyjnych - przepisy oświatowe
32. **Wczesne wspomaganie rozwoju**. Cz. 1 / Maria Piszczek // **Rewalidacja**. - 2002, nr 1, s. 5-11
33. **Wczesna rehabilitacja dzieci z uszkodzonym wzrokiem** / Grażyna Walczak // **Wychowanie na Co Dzień**. - 2003, nr 1/2, s. 21-22
Rozwój różnych form pomocy w Polsce dla małych dzieci z uszkodzonym wzrokiem na przestrzeni ostatnich lat
34. **Wczesna rewalidacja dziecka ze złożoną niepełnosprawnością** (analiza przypadku) / Monika Orkan-Łęcka // **Rewalidacja**. - 1997, nr 1, s. [29]-41
35. **Wczesne wspomaganie rozwoju**. Cz. 1 / Maria Piszczek // **Rewalidacja**. - 2002, nr 1, s. [5]-11
Programy profilaktyczne dla rodzin wychowujących małe dzieci
36. **Wczesne wspomaganie rozwoju**. Cz. 2 / Maria Piszczek // **Rewalidacja**. - 2003, nr 1, s. 9-20
37. **Wczesne wspomaganie rozwoju komunikacji u dzieci niewidomych i słabowidzących ze złożoną niepełnosprawnością - model programu edukacyjnego**. [Cz. 1] / Monika Orkan-Łęcka // **Rewalidacja**. - 1999, nr 2, s. [8]-26
38. **Wokół metod pomocy małemu dziecku niepełnosprawnemu i jego rodzinie** / Małgorzata Hwang // **Światło i Cienie**. - 2003, nr 2, s. 38-43
39. **Założenia i cele wczesnej interwencji** / Herman Gresnigt // **Szkoła Specjalna**. - 1997, nr 3, s.131-134
Rehabilitacja dzieci słabowidzących i niewidomych
40. **Wspomaganie rozwoju psychoruchowego dzieci w wieku 0-6 lat - wybrane metody terapeutyczne** / Anna Urban, Leszek Szewczyk // **Rewalidacja**. - 2006, nr 1, s. 3-18
41. **Założenia pilotażu programu rządowego "Wczesna, wielospecjalistyczna, kompleksowa, skoordynowana i ciągła pomoc dziecku zagrożonemu niepełnosprawnością lub niepełnosprawnemu oraz jego rodzinie"** - wywiad z Krystyną Mrugalską, prezesem PSOUU, przeprowadziła Maria Piszczek. Cz. 1 // **Rewalidacja**. - 2003, nr 1, s. [4]-9